

Rapport

Stärkt förmåga till AI i samverkan

ES2024-08

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	4
2.	eSams arbete med AI i samverkan	5
3.	AI hos eSams medlemmar.....	6
3.1	Att utveckla och använda AI i en myndighet.....	6
3.2	Medlemmarnas AI-förmåga.....	6
3.3	Medlemmarnas behov	7
3.3.1	Tillhandahållande av säkra AI-tjänster.....	7
3.3.2	Gemensamma utvecklingsområden	8
3.3.3	Utvecklingsstöd.....	8
3.3.4	Gemensamt och säkert utforskande i en labbförmåga.....	9
3.3.5	Generellt stöd.....	9
3.4	Varför kan inte marknaden tillfredsställa myndigheternas behov?.....	10
4.	Behov av en AI-verkstad	11
4.1	Förmågor i en AI-verkstad	11
4.1.1	Labbförmåga.....	12
4.1.2	Utvecklingsförmåga.....	12
4.1.3	Delningsförmåga.....	13
4.1.4	Tillhandahållandeförmåga.....	13
4.1.5	Kompetensstöd.....	14
4.2	Nyttor med en AI-verkstad för en myndighet.....	14
4.3	Relation till andra initiativ	15
5.	Fortsatt arbete	17

1. Inledning

Användning av AI skapar betydande möjligheter för en myndighet att utveckla sin verksamhet.¹ Förmågorna som AI erbjuder har kapacitet att förbättra personlig effektivitet genom ändamålsenliga och verksamhetsanpassade stöd, förbättra effektiviteten i befintliga processer, bekämpa brottslighet mer effektivt samt påtagligt förändra hur vi tillhandahåller tjänster.

Under 2024 har eSams styrgrupp beslutat om en prioritering för det gemensamma AI-arbetet.² I prioriteringen framgår att eSam ska öka den gemensamma förmågan att utveckla och använda hållbara AI-baserade lösningar, som bidrar till effektivisering och ökad kvalitet i verksamheterna samt skapar tillit och förhindrar desinformation.

Motiveringen är att det finns stora behov av att öka nyttjandet av AI som verktyg. Området är högintressant politiskt och flera pågående initiativ och aktiviteter påverkar myndigheterna, inte minst genom den nya EU-förordningen rörande AI. Förmågan hos de enskilda myndigheterna att nyttja AI ser väldigt olika ut och eSams inriktning är att utveckla/stärka gemensamma förmågor, till exempel infrastruktur och kompetens. Arbetet kan bidra till att hitta områden där det går att möjliggöra interna effektiviseringar hos medlemmarna.

Syftet med den här rapporten är dels att beskriva medlemmarnas samlade behov som rör utveckling och användning av AI, dels att beskriva vilka gemensamma förmågor som medlemmarna ser behov av att stärka för att kunna utveckla och använda AI på ett effektivt sätt.

¹ Regeringen har under flera år delat ut uppdrag till flertalet myndigheter med frågan hur offentlig sektor kan ta tillvara på potentialen med digitalisering och AI. Samtliga återrapporteringar betonar den stora potentialen med AI inom offentlig förvaltning, både vad gäller kvalitet och effektivitet.

² Beslutade mål och inriktningar 2024-25, eSams styrgrupp 23 februari 2024.

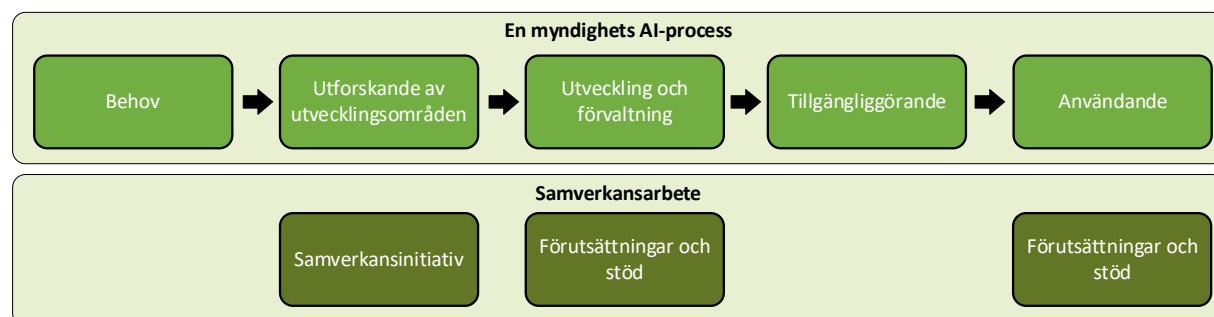

2. eSams arbete med AI i samverkan

Medlemmarna startade sin samverkan kring AI-relaterade frågor i eSams regi under 2021. Medlemmarnas behov av erfarenhetsutbyte och gemensamt arbete har omfattat övergripande frågor riktade till ledningen inom en myndighet, tillämpningar inom olika verksamhetsområden samt förutsättningar för att kunna använda och utveckla AI-baserade tillämpningar inom den egna organisationen. Följande produkter tagits fram som ett stöd för medlemmarna:

- ES2022-03 Rapport Samverkan kring tillämpad AI
- ES2022-08 Checklista Juridik vid användning av AI
- ES2022-02 Vägledning Bedömning och utveckling av chattbotar
- ES2023-05 Råd Intern kommunikation om användande av AI-baserade chattbotar
- ES2024-01 Rapport AI – utvecklingsprocessen och data

Myndigheternas arbete med utveckling och användning av AI kan illustreras som en process i enlighet med nedanstående bild. Stödet som tagits fram inom eSam har haft fokus på utvecklingssteget och användningssteget. Medlemmarna har även bedrivit arbete i samverkan för att utforska utvecklingsområden genom pilotverksamhet.

Figur – generell process för användning och utveckling av AI inom en myndighet

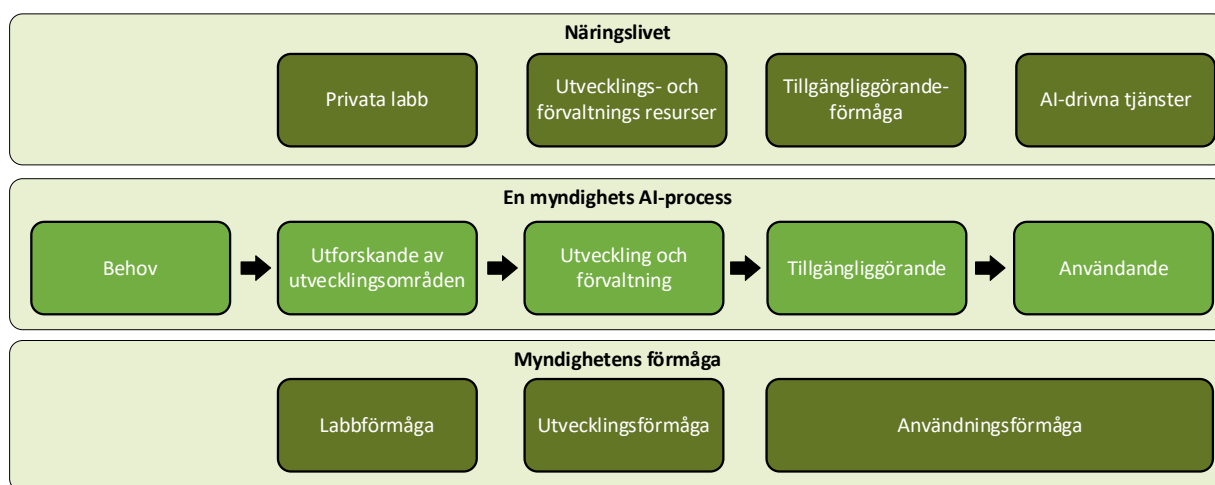
I och med intåget av generativ AI under våren 2023 har behovet av samverkan ökat på ett märkbart sätt. Den tekniska utvecklingen går snabbare än någonsin och myndigheterna ställs inför nya utmanande frågor i såväl användningen av AI inom organisationerna som användningen av AI mot myndigheterna, t.ex. i form av bedrägerier.

3. AI hos eSams medlemmar

3.1 Att utveckla och använda AI i en myndighet

AI-processen hos en myndighet kan bestå av stegen *behov, utforskande av utvecklingsområden, utveckling och förvaltning, tillgängliggörande* samt *användande*. Myndigheterna kommit olika långt i sin AI-resa och har varierande fokus för arbetet.

Näringslivet tillhandahåller erbjudanden relaterade till utforskande, utveckling och förvaltning samt användning av AI. Myndigheter har även behov av att skapa en intern förmåga för de olika stegen beroende på förutsättningar, säkerhet och lämplighet. I vissa situationer behöver myndigheten ha rådighet över resurserna förknippat till tillämpningen. Det kan gälla data, infrastruktur, AI-modeller, m.m.

Exempel: När en myndighet utforskar utvecklingsområden där AI skapar nya möjligheter att bedriva verksamheten, kan myndigheten använda externa labbplattformar. En av förutsättningarna är att man använder testdata som inte innehåller känsliga personuppgifter, eller andra uppgifter som bedöms olämpliga att hanteras hos en extern aktör. För att kunna utforska AI-lösningar med egna data behöver myndigheten ofta etablera egna förmågor för att bedriva labbverksamhet på ett tillräckligt säkert sätt.

3.2 Medlemmarnas AI-förmåga

eSam har genomfört behovsanalyser som tydligt visar att eSams medlemmar befinner sig i olika stadier i utveckling och användning av AI. Ett mindre antal medlemmar har en väl utvecklad förmåga att utveckla och använda AI-lösningar inom organisationen. De flesta medlemmarna befinner sig dock i ett läge där man utforskar hur AI skulle kunna

användas inom organisationen samt experimenterar med lösningar i olika former. Trots variationen delar myndigheterna en gemensam uppfattning om att vara en kraft i att maximera potentialen av AI för att möta och övervinna framtidens utmaningar.

Det finns även en variation i ambitionsnivå hos medlemmarna i att etablera förmågor för att använda och framför allt utveckla AI-lösningar för den egna verksamheten. Av olika orsaker och brist på förutsättningar ser flertalet av eSams medlemmar inte att man kan skaffa sig en väl etablerad förmåga för att använda och utveckla AI inom de närmaste åren. Medlemmarna pekar på behovet av att hjälpas åt och samarbeta för att kunna dra nytta av möjligheterna som AI skapar.

3.3 Medlemmarnas behov

Utifrån datainsamlingen inom ramen för uppdraget framgår att det finns en stark efterfrågan på gemensamt stöd inom AI-området. Beroende på mognadsnivån som myndigheterna har avseende AI och vilken strategi man valt, skiljer sig dock behoven som berör fem huvudområden:

- Tillhandahållande av säkra AI-tjänster (specifika tjänster för enskilda myndigheter och generiska tjänster som alla kan använda)
- Gemensamma utvecklingsområden (utveckla konkreta AI-drivna tjänster tillsammans)
- Utvecklingsstöd (stöd för ovanstående gemensamma utveckling, verktyg, infrastruktur etc.)
- Gemensamt säkert utforskande i en labbförmåga
- Generellt kompetensstöd

3.3.1 Tillhandahållande av säkra AI-tjänster

Ett flertal myndigheter som befinner sig i början av mognadstrappan har behov av färdiga och säkra AI-tjänster som enkelt kan användas i den egna digitala miljön. Samma behov finns även hos de myndigheter som har valt som strategi att inte ha en egen utvecklingsmiljö för AI och samtidigt gör bedömningen att myndigheten inte fritt kan använda kommersiella tjänster givet krav på informations- och cybersäkerhet, suveränitet etc.

Behovet är således AI-tillämpningar som är gemensamma för samtliga myndigheter och som kan användas utan anpassningar.

Det har även identifierat specifika behov av AI-tillämpningar som är unika för en enskild myndighet. Det skulle konkret kunna vara ett tillhandahållande av anpassade lösningar

utifrån gemensamma byggstenar, eller att tillhandahålla hela lösningar som är specifika inom ett verksamhetsområde.

3.3.2 Gemensamma utvecklingsområden

Vi har identifierat ett antal konkreta verksamhetsbehov som kan tillhandahållas antingen som gemensamma eller specifika tjänster, se avsnitt 3.3.1. De skulle också kunna utvecklas gemensamt inom eSam, för att sedan distribueras fritt mellan myndigheterna så att tjänsten kan implementeras i den egna digitala miljön.

Behoven rör olika kategorier som även resulterar i olika effekter:

- Stöd för att stärka både kvalitet och effektivitet i medarbetares dagliga arbete. Det rör AI-assistenter som är anpassade till vissa generiska arbetsmoment med t.ex. att skriva vissa texter, summera texter, anonymisera uppgifter eller tolka interna dokument.
- Stöd för att effektivisera processer och ersätta vissa arbetsmoment. Det är t.ex. tolkning, transkribering, översättning, informationsklassificering och bildigenkänning med klassificering.
- Utåtriktat stöd till målgrupperna i mötet med myndigheten, t.ex. erbjuda en tjänst som svarar på kundfrågor utifrån regelverk.

3.3.3 Utvecklingsstöd

En del myndigheter har behov av ett gemensamt stöd i utvecklingsarbetet med AI. Det rör stöd för att skapa och underhålla AI-drivna tjänster i samverkan, alternativt resursintensiva stöd för utveckling, där en gemensam hantering är en förutsättning för att kunna bedriva utveckling på ett säkert och effektivt sätt. För det senare alternativet har vissa myndigheter inte möjlighet att göra den investering som krävs för att etablera förmågan.

Behovet av utvecklingsstöd har olika karaktär där vissa är mer tekniska och andra är mer av ramverkskaraktär:

- Behov av gemensamma plattformar. Det rör en gemensam plattform för AI-baserade chattbotar med tillhörande utvärderingsramverk samt en gemensam plattform och komponenter för AI-assistenter som kan anpassas utifrån verksamhetsbehov.
- It-miljöer och infrastruktur. Avser miljö för träning av modeller med översikt och tillgång till öppna data, miljö för utbyte av modeller, dataanalysmiljöer som kan sättas upp utifrån specifika analysbehov.

- Konkrete stöd som kan användas i utvecklingsarbete. Det rör t.ex. Co-pilot för utvecklare, ett bibliotek för utveckling av modeller och standarder för ökad portabilitet av tjänster.
- Stöd för utveckling och förvaltning av AI-modeller. Det handlar om en plattform och infrastruktur för utveckling och träning av gemensamma generativa AI-modeller, stöd för federerad träning av modeller mellan myndigheter.

3.3.4 Gemensamt och säkert utforskande i en labbförmåga

Flertalet av eSams medlemmar är i ett utforskande stadium vad gäller användning av AI där myndigheterna har behov av att utforska och testa olika AI-tillämpningar. I det utforskande arbetet är det önskvärt att kunna genomföra en testverksamhet för att utforska nya tekniker på ett förutsättningslöst sätt så att man kan bedöma relevans och möjligheter för den egna myndigheten. I dessa fall behöver en miljö kunna tillhandahållas där myndigheten kan använda AI-tillämpningar fristående från den egna it-miljön. Medlemmarna uttrycker även en önskan om att kunna genomföra verksamhetsnära tester som använder myndighetens egna data. Det förutsätter att det utforskande arbetet kan ske i en miljö där AI-tillämpningar och data kan hanteras på ett ändamålsenligt och säkert sätt.

3.3.5 Generellt stöd

Användning och utveckling av AI gör att myndigheterna ställs inför en rad nya frågor där medlemmarna efterlyser ett mer generellt stöd i form av:

- Stöd för kompetensutveckling. Användningen av AI ger behov av kompetensutveckling på olika nivåer och områden inom organisationen inklusive medarbetare, chefer, utvecklare och ledningen.
- Dela kunskap och erfarenheter. Det rör såväl kunskaps- och erfarenhetsutbyte kring AI generellt som utformning av krav som kan användas vid upphandling av AI-baserade tjänster. Utifrån en sådan kravställning kan man föra samlad dialog med leverantörer för att tydliggöra myndigheters förutsättningar.
- Gemensamt arbete utifrån AI-förordningen. Stöd efterfrågas i omsättningen av de krav som AI-förordningen kommer att innebära, t.ex. utifrån AI-förordningens krav på klassificering av system.
- Vägledning. Omfattar generella vägledningar för användningen av AI-tjänster, juridiska vägledning inom AI-området (t.ex. vad gäller användning av molnbaserade AI-tjänster), arkitekturprinciper och riktlinjer för hållbar AI.

3.4 Varför kan inte marknaden tillfredsställa myndigheternas behov?

Statliga myndigheter har särskilda krav på kontinuitetshantering, rådighet över data och information samt digital suveränitet i allmänhet. Kraven träffar olika delar av en total AI-förmåga i form av infrastruktur, datalager, tillämpningar/tjänster m.m.

Idag har marknaden svårt att erbjuda tillräckligt säkra lösningar även om många företag uppfyller delar av myndigheternas krav. De senaste årens hackerattacker och ransomware-angrepp mot kommuner och privata aktörer visar konsekvenserna av att rätt egenskaper saknas. En myndighets arbete med att etablera en AI-förmåga behöver därför ske med en balans mellan egna säkra miljöer och erbjudanden från näringslivet.

Vad gäller data och informationshantering kan kraven på att skydda känslig information hos en extern leverantör i och för sig uppfyllas, t.ex. genom att använda avancerad kryptering. Det medför dock att informationen "läses in" hos leverantören och att den kan vara svår att använda i andra situationer, t.ex. om man vill kombinera den med annan information i ett analysarbete. Den här typen av konsekvenser behöver även belysas när AI-förmågan etableras inom myndigheten.

Ett gemensamt arbete för att förtydliga myndigheternas kravbild kring AI underlättar dialogen med näringslivet och kan bidra till att ändamålsenliga lösningar från näringslivet ökar.

4. Behov av en AI-verkstad

Som konstaterats ovan har myndigheterna vissa förutsättningar relaterade till datahantering, säkerhet och lämplighet, som gör att det inte är möjligt att använda erbjudanden från näringslivet. Det får till följd att myndigheterna behöver utveckla en egen förmåga med rådighet över tillämpningen. Att etablera en AI-förmåga inom myndigheten är resurskrävande, alla myndigheter har inte möjlighet eller förutsättningar att etablera en sådan förmåga. Aktuella utmaningar är bland annat tillgång till kompetens i AI-processen och beräkningskraft. Samtidigt krävs en väl utvecklad AI-förmåga inom organisationen för att kunna följa utvecklingen och omsätta den i möjligheter och konsekvenser för myndigheten.

eSams behovsdrivna samverkan kring att utforska utvecklingsområden samt skapa förutsättningar och stöd ger möjlighet för medlemmarna att såväl starta som fortsätta sin AI-resa i samverkan med andra myndigheter.

AI skapar stora möjligheter till effektivisering inom en organisation men förutsätter samtidigt att myndigheten har kompetens och resurser som är specifika för AI-området. Att skapa en gemensam förmåga till att utforska, utveckla och tillhandahålla AI-lösningar utifrån behov ger möjlighet för flera av eSams medlemmar att dra nytta av de möjligheter som AI medför, samtidigt som det bidrar till ett effektivt resursutnyttjande. Det finns ett behov av en gemensam statlig AI-verkstad för medlemmarna där sådana förmågor etableras.

Med statlig gemensam rådighet över AI-förmågor garanteras en robust hantering av data, AI-modeller och liknande, med ändamålsenlig säkerhet. Resursutnyttjandet blir effektivt med delning av kompetens, plattformar och beräkningskraft. Ett systematiskt gemensamt arbete med ny teknik och stöd till myndigheterna säkerställer att möjligheterna och konsekvenserna av AI-utvecklingen i omvärlden kommer myndigheterna till gagn.

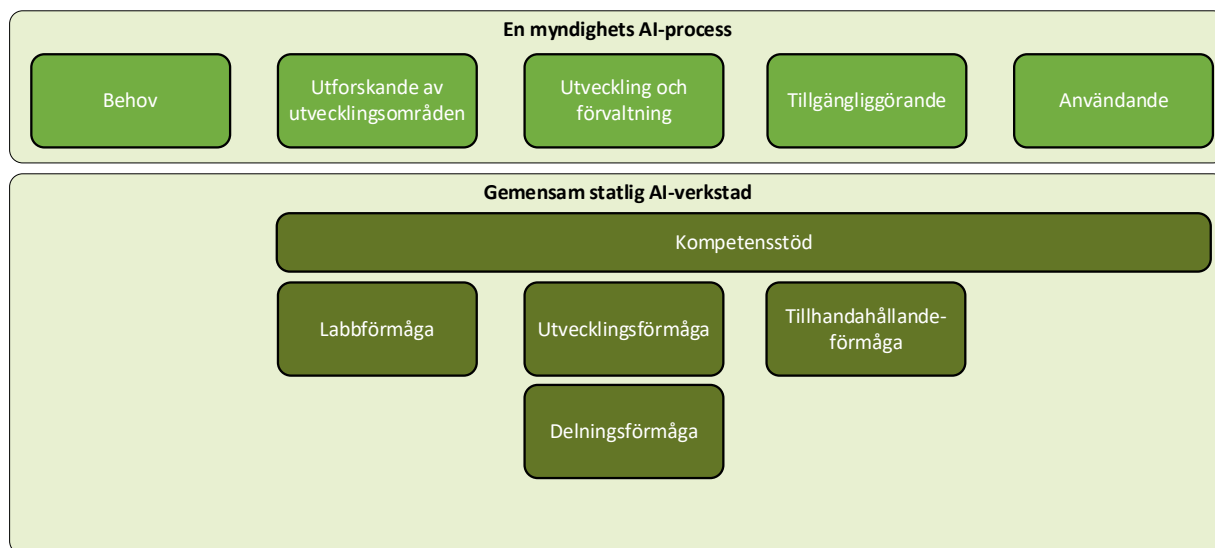
4.1 Förmågor i en AI-verkstad

I en AI-verkstad behöver ett antal förmågor etableras som kan användas enskilt av myndigheterna baserat på förutsättningar och behov, det omfattar:

- Labbförmåga – som stöd för utforskande arbete.
- Utvecklingsförmåga - som stöd i utvecklingsarbetet och för att träna AI-modeller.
- Delningsförmåga – som stöd för återanvändning av utvecklingsresurser.

- Tillhandahållandeförmåga – för att kunna nyttja såväl gemensamma AI-tjänster som AI-tjänster som är specifika för myndigheterna.
- Kompetensstöd – ett gemensamt stöd kring AI-frågor relaterade till AI-verkstaden.

För en myndighets arbete med AI kan förmågorna vara anslutna i en process, se bild ovan. Ett utforskande arbete tas vidare till utveckling som resulterar i användning av en eller flera tjänster.

4.1.1 Labbförmåga

Olika känslighet i data ger olika förutsättningar för labbverksamhet. I en gemensam labbförmåga får medlemmar möjlighet att på ett säkert sätt experimentera med AI-drivna tjänster med användning av eget data under förutsättningar som inte kan erbjudas av andra aktörer. Labbförmågan omfattar även dataanalyser och stresstester. Detta säkerställer att experimenten är direkt relevanta och anpassade till varje organisations specifika behov och utmaningar. En förutsättning för att etablera en labbförmåga, är en gemensam labbmiljö som är anpassad till ändamålsenlig säkerhetsnivå och som efterlever myndighetsgemensamma krav för att kunna hantera myndigheters egna data. Labbförmågan stödjer det efterfrågade utforskandet i genomförda behovsanalyser och ger rättslig trygghet i hanteringen av egna data.

4.1.2 Utvecklingsförmåga

Utvecklingsförmågan omfattar ett stöd för säker utveckling och implementering av skräddarsydda AI-lösningar, vilket möjliggör direkt tillämpning utifrån myndigheternas

specifika förutsättningar. Utvecklingsstödet är indelat i olika zoner där varje zon har tillgång till olika typer av verktyg, tillämpningar samt grundåtkomst till data. Med en sådan indelning kan en aktör bedriva AI-relaterad utveckling på ett säkert sätt. Det skapas även möjlighet för stora och små aktörer att gå samman och lösa specifika problem tillsammans. Myndigheterna kan tillsammans träna AI-modeller som höjer kvaliteten och träffsäkerheten i tillämpningarna och bidrar till att tillämpningsområdena breddas. I nästa steg kan man tillhandahålla färdiga lösningar som gemensamma tjänster från AI-verkstad eller i egna miljöer. Stödet behöver även omfatta tillgång till stora språkmodeller som kan finjusteras utifrån en myndighets specifika data samt gemensamma data. En verksamhet för regulatoriska sandlådor, i enlighet med AI-förordningen, för experiment under verkliga förhållanden vilket kräver en högre säkerhetsnivå än vad som krävs för ett mer utforskande arbete, kan dra nytta av en gemensam utvecklingsförmåga. En gemensam utvecklingsförmåga stödjer behovet av gemensamma utvecklingsområden enligt behovsanalysen.

4.1.3 Delningsförmåga

Delningsförmågan omfattar ett säkert sätt att dela modeller, lösningar och kod, vilket möjliggör för medlemmarna att återanvända och bygga vidare på befintliga lösningar och AI-modeller. Återanvändning och kunskapsutbyte främjas genom samarbete där gemensamma resurser successivt byggs upp och accelererar utvecklingen av skräddarsydda lösningar för specifika utmaningar.

4.1.4 Tillhandahållandeförmåga

En gemensam förmåga skapas för att tillhandahålla AI-drivna tjänster. Det avser såväl tjänster som en enskild myndighet använder i en specifik del av verksamheten som generiska tjänster som kan användas av alla myndigheter.

Ett antal generiska tjänster etableras som ger betydande effekter för myndigheterna, såsom säker översättning, transkribering och maskning av dokument. Tjänsterna är utformade med ändamålsenlig säkerhet ”end to end” och informationsisolation mellan organisationer eller tillämpningsområden.

Tjänsterna kan utvecklas i gemensamma utvecklingsområden enligt behovsanalysen, eller av andra initiativ. Olika aktörer kan bidra till att etablera tjänster som även kan återanvändas av andra myndigheter.

4.1.5 Kompetensstöd

Det bör etableras ett team av resurser i anslutning till AI-verkstaden som kan ge stöd relaterat till förmågorna som beskrivits tidigare i rapporten. Teamet resurssätts med nödvändiga kompetenser där kompetensbehovet kan variera över tid beroende på förutsättningar och aktuella frågor inom AI-verkstaden.

Syftet är att uppnå statliga eller offentliga stordriftsfördelar genom att återanvända kunskap från annan offentlig verksamhet än sin egen. Fokus ligger dock på stöd och kunskap eftersom varje myndighet ansvarar för sin egen verksamhet.

Via teamet kan myndigheterna t.ex. få stöd med:

- att sätta upp en labbverksamhet för specifika tillämpningar
- utveckling av AI-lösningar i samverkan med andra eller enskilt samt hur man praktiskt implementerar ett AI-projekt med hjälp av AI-verkstaden
- att säkerställa en säker och ändamålsenlig användning av AI-drivna tjänster
- exempel på implementerade AI-tillämpningar som verkar lovande eller som bör undvikas
- hur man upphandlar AI-lösningar
- hur man utvärderar en AI-lösning

Teamet följer såväl policyutvecklingen som teknikutvecklingen i omvärlden och analyserar möjligheter och konsekvenser för myndigheterna.

4.2 Nyttor med en AI-verkstad för en myndighet

eSams medlemmar har kommit olika långt i sina respektive AI-resor och har olika ambitionsnivå med vilken grad av intern AI-förmåga ska etableras.

En myndighet med **begränsad förmåga** och låg ambition att utveckla egna AI-drivna tjänster för att möta sina behov får via AI-verkstaden möjlighet att

- utforska AI på ett säkert sätt
- använda ett antal gemensamma AI-drivna tjänster på ett säkert sätt som skapar nytta i verksamheten
- få stöd i att hantera frågor kring användandet av AI
- bidra med behov i det gemensamma utvecklingsarbetet.

En myndighet **som har kommit en bit på vägen** i sin AI-resa och har en ambition att förbättra sin egen verksamhet med hjälp av AI, får även möjlighet att

- stärka kunskapen om teknik, juridik upphandlingsfrågor m.m. i AI-satsningendelta i det gemensamma utvecklingsarbetet
- nyttja gemensamma resurser för träning av modeller och utveckling av specifika tillämpningar
- utveckla och dela kompetenser tillsammans med andra.

En myndighet som har en **välutvecklad AI-förmåga** kan dra nytta av andra myndigheters arbete kring AI-drivna tjänster, samlad beräkningskraft m.m.

4.3 Relation till andra initiativ

I december 2023 tillsatte regeringen en *AI-kommission* med uppdraget att identifiera behov av och lämna förslag på åtgärder som kan bidra till att stärka utveckling och användning av AI i Sverige på ett hållbart och säkert sätt. Försäkringskassan, Skatteverket och Sundsvalls kommun samarbetar med sina olika team i AI-kommissionens arbete. Försäkringskassan och Skatteverket representeras av respektive generaldirektör och Sundsvalls kommun representeras av it-direktören. Det finns goda förutsättningar att föra in behovet av en AI-verkstad i AI-kommissionens arbete.

AI Sweden är en partnerskapsbaserad organisation som samlar cirka 120 partners från offentlig sektor, privat sektor och akademien. AI Sweden arbetar inom tre huvudområden: kompetensutveckling, labbverksamhet och en projektverksamhet. Inom kompetensutvecklingsområdet skapas stöd för partners i att höja kompetensen kring AI med olika målgrupper inom en organisation, från ledning till utövare. Inom labbverksamheten har partners tillgång till en labbmiljö där man kan experimentera med AI-lösningar på ett förutsättningslöst sätt. Projektverksamheten bedrivs i samarbete med partners inom områden som prioriteras. En handfull myndigheter är partners.

RISE (Research Institutes of Sweden) är Sveriges forskningsinstitut och innovationspartner. I internationell samverkan med företag, akademi och offentlig sektor bidrar RISE till ett konkurrenskraftigt näringsliv och ett hållbart samhälle. RISE har flera erbjudanden som är intressanta i förhållande till en AI-verkstad, t.ex. vad gäller tillhandahållande av labbmiljöer.

ENCCS (EuroCC National Competence Center Sweden) är den svenska delen av “the EuroCC project”, som leder initiativet att forma och koordinera kompetenscenter för “high-performance computing” i 33 europeiska länder. ENCCS drivs av RISE och Linköpings Universitet. ENCCS är finansierat av “the EuroHPC JU2, Vetenskapsrådet och Vinnova. Via ENCCS kan myndigheter få tillgång till omfattande beräkningskraft i kortare eller längre perioder.

WASP (Wallenberg AI, Autonomous Systems and Software Program) är ett nationellt initiativ för strategiskt motiverad grundforskning, forskarutbildning och rekrytering av akademisk kompetens. Forskningsprogrammets mål är att positionera Sverige som en internationellt erkänd och ledande nation inom områdena artificiell intelligens, autonoma system och mjukvara. Samverkan mellan akademi och näringsliv är en grundstomme inom WASP. Genom särskilda satsningar på multidisciplinära samverkansprojekt främjar WASP uppbyggnaden av nya forskningsmiljöer i Sverige.

SITSSAM (Samordnad och säker statlig it-drift). Försäkringskassan har i uppdrag av regeringen att erbjuda samordnad och säker it-drift för Sveriges myndigheter. Försäkringskassan har den nödvändiga kapaciteten, kompetensen och erfarenheten inom området och erbjuder såväl ett helhetsåtagande kring it-drift som enstaka it-tjänster. Skatteverket är en annan aktör i SITSSAM som i sitt åtagande med särskilda instruktioner levererar infrastrukturer för test och utveckling samt drift av egenutvecklade applikationer. Vid tillhandahållande av AI-drivna tjänster är det särskilt intressant att se relationen mellan en AI-verkstad och SITSSAM.

Vissa kommuner har etablerat en väl utvecklad förmåga till att utveckla och använda AI. Ett exempel är *Sundsvalls kommun* som bl.a. etablerat en plattform för generativ AI.

Vid en etablering av en gemensam AI-verkstad är det intressant att beakta samarbete med ovanstående aktörer. Erfarenheterna visar att det finns begränsningar i miljöer och erbjudanden från näringslivet som behöver hanteras på ett myndighetsgemensamt sätt i en AI-verkstad.

5. Fortsatt arbete

Som redovisats i denna rapport kan myndigheternas behov och krav inte till fullo tillgodoses av marknadens erbjudanden. En myndighets arbete att etablera en AI-förmåga behöver därför ske med en balans mellan säkra it-miljöer och erbjudanden från näringslivet. Att etablera en intern AI-förmåga inom myndigheten är resurskrävande och alla myndigheter har inte möjlighet eller förutsättningar till det. Det finns därför ett behov av en gemensam statlig AI-verkstad.

Syftet med en AI-verkstad är att öka den gemensamma förmågan för myndigheter att utveckla och använda hållbara AI-baserade lösningar. En etablering behöver ske etappvis med en successiv förstärkning av gemensamma förmågor där varje etapp skapar nytta för myndigheterna. Etableringen av AI-verkstaden behöver föregås av en finansieringslösning och ansvarsfördelning.

Inom eSam fortsätter arbetet att samverka kring aktuella initiativ och frågor som rör AI utifrån medlemmarnas behov och prioriteringar. Det fortsatta arbetet stärker successivt medlemmarnas gemensamma förmåga att utveckla och använda AI och blir även en förberedelse inför etableringen av en AI-verkstad.

eSam är ett medlemsdrivet program för samverkan mellan myndigheter för att underlätta och påskynda digitaliseringen inom det offentliga. eSam bildades 2015 som en frivillig fortsättning på E-delegationen. En viktig uppgift för eSam är att ta fram stöd och vägledningar som ger förutsättningar för att öka den digitala samverkan inom offentlig förvaltning.

Alla stöddokument finns på esamverka.se

I eSam ingår Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Boverket, Centrala Studiestödsnämnden, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Havs- och vattenmyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Lantmäteriet, Länsstyrelserna, Migrationsverket, Naturvårdsverket, Patent- och Registreringsverket, Pensionsmyndigheten, Riksarkivet, Rättsmedicinalverket, Sida, Skatteverket, Skolverket, Statens institutionsstyrelse, Statens servicecenter, Statens tjänstepensionsverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Statistiska centralbyrån, Tillväxtverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket och Universitets- och högskolerådet (feb 2024).

